

احکام روزه بر اساس فتوای آیت الله سیستانی

<"xml encoding="UTF-8?">

نیت روزه

1558 - روزه آن است که انسان برای انجام خواست خداوند عالم از اذان صبح تا مغرب از نه چیزی که بعدا گفته می شود خودداری نماید.

نیت

1559 - لازم نیست انسان نیت روزه را از قلب خود بگذراند یا مثلا بگوید فردا را روزه می گیرم ، بلکه همین قدر که بنا داشته باشد برای انجام خواست خداوند عالم از اذان صبح تا مغرب کاری که روزه را باطل می کند انجام ندهد کافی است ، و برای آن که یقین کند تمام این مدت را روزه بوده ، باید مقداری پیش از اذان صبح و مقداری هم بعد از مغرب از انجام کاری که روزه را باطل می کند خودداری نماید.

1560 - انسان می تواند در هر شب از ماه رمضان برای روزه فردای آن نیت کند و بهتر آن است که شب اول ماه هم نیت روزه همه ماه را بنماید.

1561 - آخرین وقت نیت روزه ماه رمضان برای شخص ملتفت قبل از اذان صبح است به این معنی که باید قصد روزه را قبل از اذان صبح داشته باشد هر چند به واسطه خواب یا مانند آن متوجه قصد خود نباشد.

1562 - کسی که کارهایی که روزه را باطل می کند انجام نداده باشد ، در هر وقت از روز نیت روزه مستحبی بکند هر چند فاصله کمی تا مغرب باشد روزه او صحیح است .

1563 - کسی که پیش از اذان صبح در روزه ماه رمضان و هم چنین در روزه واجبی که زمانش معین است ، بدون نیت روزه خوابیده است ، اگر پیش از ظهر بیدار شود و نیت کند ، روزه او صحیح است ، و اگر بعد از ظهر بیدار

شود ، باید بنابر احتیاط بقیه روز را به قصد قربت مطلقه امساك كند ، و روزه آن روز را نیز قضا نماید.

1564 - اگر بخواهد غیر روزه رمضان روزه دیگری بگیرد ، باید آن را معین نماید ، مثلاً نیت کند که روزه قضا یا روزه کفاره می گیرم ، ولی در ماه رمضان لازم نیست نیت کند که روزه ماه رمضان می گیرم ، بلکه اگر نداند ماه رمضان است یا فراموش نماید و روزه دیگری را نیت کند ، روزه ماه رمضان حساب می شود.

1565 - اگر بداند ماه رمضان است و عمدتاً نیت روزه غیر رمضان کند ، روزه ای که قصد کرده است حساب نمی شود ، و هم چنین روزه ماه رمضان حساب نمی شود ، اگر آن قصد با قصد قربت منافات داشته باشد بلکه اگر منافات هم نداشته باشد ، بنابر احتیاط روزه ماه رمضان حساب نمی شود.

1566 - اگر مثلاً به نیت روز اول ماه روزه بگیرد ، بعد بفهمد دوم یا سوم بوده ، روزه او صحیح است .

1567 - اگر پیش از اذان صبح نیت کند و بیهوش شود و در بین روز به هوش آید ، بنابر احتیاط واجب باید روزه آن روز را تمام نماید ، و اگر تمام نکرد قضای آن را به جا آورد.

1568 - اگر پیش از اذان صبح نیت کند و مست شود و در بین روز به هوش آید ، احتیاط واجب آن است که روزه آن روز را تمام کند و قضای آن را هم به جا آورد.

1569 - اگر پیش از اذان صبح نیت کند و بخوابد و بعد از مغرب بیدار شود ، روزه اش صحیح است .

1570 - اگر نداند یا فراموش کند که ماه رمضان است و پیش از ظهر ملتفت شود ، چنانچه کاری که روزه را باطل می کند انجام داده باشد ، روزه او باطل می باشد ولی باید تا مغرب کاری که روزه را باطل می کند انجام ندهد ، و بعد از رمضان هم آن روزه را قضا نماید ، و هم چنین است بنابر احتیاط اگر بعد از ظهر ملتفت شود که ماه رمضان است ، و اما اگر پیش از ظهر ملتفت شود ، و کاری که روزه را باطل می کند انجام نداده باشد روزه اش صحیح است .

1571 - اگر بچه پیش از اذان صبح ماه رمضان بالغ شود ، باید روزه بگیرد و اگر بعد از اذان بالغ شود ، روزه آن روز بر او واجب نیست ، مگر آن که قصد روزه مستحبی کرده باشد که اتمام روزه آن روز بنابر احتیاط در این صورت لازم است .

1572 - کسی که برای به جا آوردن روزه میتی اجیر شده ، یا روزه کفار دارد ، اگر روزه مستحبی بگیرد اشکال ندارد ، ولی کسی که روزه قضا دارد نمی تواند روزه مستحبی بگیرد و چنانچه فراموش کند و روزه مستحب بگیرد ، در صورتی که پیش از ظهر یادش بیاید ، روزه مستحبی او به هم می خورد و می تواند نیت خود را به روزه قضا برگرداند ، و اگر بعد از ظهر ملتفت شود ، روزه او بنابر احتیاط باطل است ، و اگر بعد از مغرب یادش بیاید ، صحت روزه اش خالی از اشکال نیست .

1573 - اگر غیر از روزه ماه رمضان روزه معین دیگری بر انسان واجب باشد ، مثلاً نذر کرده باشد که روز معینی را روزه بگیرد ، چنانچه عمدتاً تا اذان صبح نیت نکند ، روزه اش باطل است ، و اگر نداند که روزه آن روز بر او واجب

است ، یا فراموش کند و پیش از ظهر یادش بیاید ، چنانچه کاری که روزه را باطل می کند ، انجام نداده باشد و نیت کند ، روزه او صحیح ، و اگر بعد از ظهر یادش بیاید احتیاطی را که در روزه ماه رمضان گفته شد ، مراعات نماید.

1574 - اگر برای روزه واجب غیر معینی مثل روزه کفاره عمدا تا نزدیک ظهر نیت نکند اشکال ندارد ، بلکه اگر پیش از نیت تصمیم داشته باشد که روزه نگیرد ، یا تردید داشته باشد که بگیرد یا نه ، چنانچه کاری که روزه را باطل می کند انجام نداده باشد و پیش از ظهر نیت کند ، روزه او صحیح است .

1575 - اگر در ماه رمضان ، پیش از ظهر کافر مسلمان شود ، و از اذان صبح تا آن وقت کاری که روزه را باطل می کند انجام نداده باشد ، بنابر احتیاط واجب باید نیت روزه کند و روزه را تمام نماید و اگر آن روز را روزه نگیرد ، قضای آن را بجا آورد.

1576 - اگر در وسط روز ماه رمضان پیش از ظهر مریض خوب شود ، و تا آن وقت کاری که روزه را باطل می کند انجام نداده باشد باید نیت روزه کند و آن روز را روزه بگیرد و چنانچه بعد از ظهر خوب شود روزه آن روز بر او واجب نیست .

1577 - روزی را که انسان شك دارد آخر شعبان است یا اول رمضان واجب نیست روزه بگیرد ، و اگر بخواهد روزه بگیرد ، نمی تواند نیت روزه رمضان کند ، ولی اگر نیت کند که اگر رمضان است روزه رمضان و اگر رمضان نیست روزه قضا یا مانند آن باشد ، صحت روزه اش بعید نیست ولی بهتر آن است که نیت روزه قضا و مانند آن بنماید و چنانچه بعد معلوم شود رمضان بوده ، از رمضان حساب می شود ، و اگر قصد طبیعی روزه را کند و بعد معلوم شود رمضان بوده ، نیز کافی است .

1578 - اگر روزی را که شك دارد آخر شعبان است یا اول رمضان به نیت روزه قضا یا روزه مستحبی و مانند آن روزه بگیرد و در بین روز بفهمد که ماه رمضان است باید نیت روزه ماه رمضان کند.

1579 - اگر در روزه واجب معینی مثل روزه رمضان مردد شود که روزه خود را باطل کند یا نه ، یا قصد کند که روزه را باطل کند ، روزه اش بنابر احتیاط باطل می شود ، اگر چه از قصدی که کرده برگردد ، و کاری هم که روزه را باطل می کند انجام ندهد.

1580 - در روزه مستحب و روزه واجبی که وقت آن معین نیست مثل روزه کفاره ، اگر قصد کند کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد یا مردد شود که به جا آورد یا نه ، چنانچه به جا نیاورد و در روزه واجب پیش از ظهر و در روزه مستحب پیش از غروب دوباره نیت روزه کند ، روزه او صحیح است .

چیزهایی که روزه را باطل می کند

1581 - چند چیز روزه را باطل می کند:

اول : خوردن و آشامیدن .

دوم : جماع .

سوم : استمناء و استمناء آن است که انسان با خود یا دیگری غیر از جماع کاری کند که منی از او بیرون آید.

چهارم : دروغ بستن به خدا و پیغمبر و جانشینان پیغمبر علیهم السلام .

پنجم : رساندن غبار به حلق .

ششم : فرو بردن تمام سر در آب بنابر مشهور.

هفتم : باقیماندن بر جنابت و حیض و نفاس تا اذان صبح .

هشتم : اماله کردن با چیزهای روان .

نهم : قی کردن .

و احکام اینها در مسائل آینده گفته می شود.

1- خوردن و آشامیدن

1582 - اگر روزه دار با التفات به این که روزه دارد ، عمدا چیزی بخورد یا بیاشامد ، روزه او باطل می شود ، چه خوردن و آشامیدن آن چیز معمول باشد ، مثل نان ، و آب ، چه معمول نباشد ، مثل خاك و شیر درخت ، و چه کم باشد یا زیاد ، حتی اگر مسواك را از دهان بیرون آورد و دوباره به دهان ببرد و رطوبت آن را فرو برد روزه باطل می شود ، مگر آن که رطوبت مسواك در آب دهان به طوری از بین برود که رطوبت خارج به آن گفته نشود.

1583 - اگر موقعی که مشغول غذا خوردن است بفهمد صبح شده ، باید لقمه را از دهان بیرون آورد و چنانچه عمدا فرو ببرد ، روزه اش باطل است ، و به دستوری که بعدا گفته خواهد شد کفاره هم بر او واجب می شود.

1584 - اگر روزه دار سهوا چیزی بخورد یا بیاشامد ، روزه اش باطل نمی شود.

1585 - آمپولی که عضو را بی حس می کند یا به جهت دیگر استعمال می شود ، برای روزه دار اشکال ندارد.

و بهتر آن است که از استعمال آمپولی که به جای دوا و غذا به کار می برند خودداری کند.

1586 - اگر روزه دار چیزی را که لای دندان مانده است ، عمدا فرو ببرد ، روزه اش باطل می شود.

1587 - کسی که می خواهد روزه بگیرد ، لازم نیست پیش از اذان دندانهایش را خلال کند ، ولی اگر بداند غذایی که لای دندان مانده در روز فرو می رود ، باید خلال کند.

1588 - فرو بردن آب دهان ، اگر چه به واسطه خیال کردن ترشی و مانند آن در دهان جمع شده باشد ، روزه را باطل نمی کند.

1589 - فرو بردن اخلاط سر و سینه ، تا به فضای دهان نرسیده اشکال ندارد ، ولی اگر داخل فضای دهان شود ، احتیاط واجب آن است که آن را فرو نبرند.

1590 - اگر روزه دار به قدری تشنه شود که بترسد از تشنگی بمیرد یا به او ضرری برسد یا آن که به سختی بیفتد ، که قابل تحمل نیست ، می تواند به اندازه ای که ترس از این امور برطرف شود آب بیاشامد ولی روزه او باطل می شود و اگر ماه رمضان باشد ، باید بنابر احتیاط لازم بیشتر از آن نیاشامد و در بقیه روز از بجا آوردن کاری که روزه را باطل می کند خودداری نماید.

1591 - جویدن غذا برای بچه یا پرنده و چشیدن غذا و مانند اینها که معمولاً به حلق نمی رسد ، اگر چه اتفاقاً به حلق برسد ، روزه را باطل نمی کند ، ولی اگر انسان از اول بداند که به حلق می رسد ، روزه اش باطل می شود و باید قضای آن را بگیرد ، و كفاره هم بر او واجب است .

1592 - انسان نمی تواند برای ضعف ، روزه را بخورد ، ولی اگر ضعف او به قدری است که معمولاً نمی شود آن را تحمل کرد ، خوردن روزه اشکال ندارد.

2- جماع

1593 - جماع روزه را باطل می کند ، اگر چه فقط به مقدار ختنه گاه داخل شود و منی هم بیرون نیاید.

1594 - اگر کمتر از مقدار ختنه گاه داخل شود و منی هم بیرون نیاید ، روزه باطل نمی شود ، ولی در شخصی که ختنه گاه ندارد اگر کمتر از مقدار ختنه گاه داخل شود بمقداری که گویند نزدیکی کرده روزه اش باطل می شود.

1595 - اگر عمدا قصد جماع نماید ، و شك کند که به اندازه ختنه گاه داخل شده یا نه ، روزه او بنابر احتیاط لازم باطل است ، و لازم است قضا نماید ، ولی كفاره واجب نیست .

1596 - اگر فراموش کند که روزه است و جماع نماید ، یا او را به جماع مجبور نمایند ، به نحوی که از اختیار او خارج شود ، روزه او باطل نمی شود ، ولی چنانچه در بین جماع یادش بیاید یا جبر او برداشته شود ، باید فوراً از حال جماع خارج شود ، و اگر خارج نشود ، روزه او باطل است .

3- استمنا

- 1597 - اگر روزه دار استمنا کند (معنای استمنا در مساله 1581 گذشت) ، روزه اش باطل می شود.
- 1598 - اگر بی اختیار منی از انسان بیرون آید ، روزه اش باطل نیست .
- 1599 - هرگاه روزه دار بداند که اگر در روز بخوابد محتلم می شود ، یعنی در خواب منی از او بیرون می آید ، جایز است بخوابد ، هر چند به سبب نخوابیدن به زحمت نیفتد ، و اگر محتلم شود ، روزه اش باطل نمی شود.
- 1600 - اگر روزه دار در حال بیرون آمدن منی از خواب بیدار شود ، واجب نیست از بیرون آمدن منی جلوگیری کند.
- 1601 - روزه داری که محتلم شده ، می تواند بول کند ، اگر چه بداند به واسطه بول کردن باقیمانده منی از مجری بیرون می آید.
- 1602 - روزه داری که محتلم شده ، اگر بداند منی در مجری مانده ، و در صورتی که پیش از غسل بول نکند بعد از غسل منی از او بیرون می آید ، احتیاط مستحب آن است که پیش از غسل بول کند.
- 1603 - کسی که به قصد بیرون آمدن منی بازی و شوخی کند ، اگر چه منی از او بیرون نیاید ، باید بنابر احتیاط لازم روزه را تمام کند و قضا هم بنماید.
- 1604 - اگر روزه دار بدون قصد بیرون آمدن منی مثلاً با زن خود بازی و شوخی کند ، چنانچه اطمینان دارد که منی از او خارج نمی شود ، اگر چه اتفاقاً منی بیرون آید روزه او صحیح است . ولی اگر اطمینان ندارد ، در صورتی که منی از او بیرون آید روزه اش باطل است .

4- دروغ بستن به خدا و پیغمبر

- 1605 - اگر روزه دار به گفتن یا به نوشتن یا به اشاره و مانند اینها به خدا و پیغمبر (ص) و جانشینان پیغمبر (ص) عمداً نسبتی را بدهد که دروغ است - اگر چه فوراً بگوید دروغ گفتم یا توبه کند - روزه او بنابر احتیاط لازم باطل است هم چنین است بنابر احتیاط مستحب دروغ بستن به حضرت زهرا سلام الله علیها و سایر پیغمبران و جانشینان آنان .
- 1606 - اگر بخواهد خبری را که دلیلی بر حجیت او ندارد ، و نمی داند راست است یا دروغ ، نقل کند ، بنابر احتیاط واجب باید از کسی که آن خبر را گفته ، یا از کتابی که آن خبر در آن نوشته شده نقل نماید.

1607 - اگر چیزی را به اعتقاد این که راست است از قول خدا یا پیغمبر نقل کند و بعد بفهمد دروغ بوده ، روزه اش باطل نمی شود.

1608 - اگر چیزی را که می داند دروغ است به خدا و پیغمبر نسبت دهد و بعدا بفهمد آنچه را که گفته راست بوده ، باید بنابر احتیاط لازم روزه را تمام کند و قضای آن را هم به جا آورد.

1609 - اگر دروغی را که دیگری ساخته عمدا به خدا و پیغمبر و جانشینان پیغمبر نسبت دهد ، بنابر احتیاط لازم روزه اش باطل می شود ، ولی اگر از قول کسی که آن دروغ را ساخته نقل کند اشکال ندارد.

1610 - اگر از روزه دار بپرسند که آیا پیغمبر صلی الله علیه وآله چنین مطلبی فرموده اند و او جایی که در جواب باید بگوید نه ، عمدا بگوید ، بلی ، یا جایی که باید بگوید بلی عمدا بگوید نه ، روزه اش بنابر احتیاط لازم باطل می شود.

1611 - اگر از قول خدا یا پیغمبر حرف راستی را بگوید بعد بگوید دروغ گفتم ، یا در شب به دروغ به آنان نسبتی بدهد و فردای آن که روزه می باشد بگوید آنچه دیشب گفتم راست است ، روزه اش باطل می شود ، مگر آن که مقصودش بیان حال خبرش باشد.

5- رساندن غبار به حلق

1612 - بنابر احتیاط واجب رساندن غبار غلیظ به حلق روزه را باطل می کند ، چه غبار از چیزی باشد که خوردن آن حلال است ، مثل آرد ، یا غبار چیزی باشد که خوردن آن حرام است مثل خاک .

1613 - رساندن غبار غیر غلیظ به حلق - بنابر اقوی - روزه را باطل نمی کند.

1614 - اگر به واسطه باد غباری غلیظ پیدا شود و انسان با این که متوجه است و می تواند ، مواظبت نکند و به حلق برسد ، بنابر احتیاط واجب روزه اش باطل می شود.

1615 - احتیاط واجب آن است که روزه دار دود سیگار و تنباکو و مانند اینها را هم به حلق نرساند.

1616 - اگر مواظبت نکند و غبار یا دود و مانند اینها داخل حلق شود ، چنانچه یقین یا اطمینان داشته که به حلق نمی رسد ، روزه اش صحیح است، و اگر گمان می کرده که به حلق نمی رسد، بهتر آن است که آن روزه را قضا کند.

1617 - اگر فراموش کند که روزه است و مواظبت نکند ، یا بی اختیار غبار و مانند آن به حلق او برسد روزه اش باطل نمی شود.

6- فرو بردن سر در آب

1618 - اگر روزه دار عمدا تمام سر را در آب فرو برد ، اگر چه باقی بدن او از آب بیرون باشد ، روزه اش بنابر مشهور باطل می شود ، ولی بعید نیست که این کار روزه را باطل نکند ، اگر چه کراهت شدید دارد و رعایت احتیاط در صورت امکان بهتر است .

1619 - اگر نصف سر را يك دفعه و نصف دیگر آن را دفعه دیگر در آب فرو برد ، روزه اش هیچ اشکالی ندارد .

1620 - اگر تمام سر زیر آب برود اگر چه مقداری از موها بیرون بماند ، همان حکمی را که در مساله 1618 گفته شد دارد.

1621 - سر فرو بردن در غیر آب از چیزهای روان مانند شیر به روزه هیچ ضرری ندارد ، و هم چنین است فرو بردن سر در آب مضاف .

1622 - اگر روزه دار بی اختیار در آب بیفتد و آب تمام سر او را بگیرد ، یا فراموش کند که روزه است و سر در آب فرو برد ، روزه او هیچ اشکالی ندارد.

1623 - اگر به خیال این که آب سر او را نمی گیرد ، خود را در آب بیندازد و آب تمام سر او را بگیرد ، روزه اش هیچ اشکالی ندارد.

1624 - اگر فراموش کند که روزه است و سر را در آب فرو برد ، چنانچه در زیر آب یادش بیاید که روزه است ، بهتر آن است که فوراً سر را بیرون آورد ولی چنانچه بیرون نیاورد ، روزه اش باطل نمی شود.

1625 - اگر کسی به زور سر او را در آب فرو برد ، روزه اش هیچ اشکالی ندارد ، ولی چنانچه در حالی که زیر آب است ، آن کس دست بردارد بهتر آن است که فوراً سرش را بیرون آورد.

1626 - اگر روزه دار به نیت غسل سر را در آب فرو برد ، روزه و غسل او هر دو صحیح است .

1627 - اگر برای آن که کسی را از غرق شدن نجات دهد ، سر را در آب فرو برد ، اگر چه نجات دادن او واجب باشد ، احتیاط مستحب آن است که روزه اش را قضا کند.

7- باقی ماندن بر جنابت و حیض و نفاس تا اذان صبح

1628 - اگر جنب عمدا در ماه رمضان تا اذان صبح غسل نکند روزه اش باطل است ، و کسی که وظیفه اش تیمم است و عمدا تیمم ننماید، روزه اش نیز باطل است ، و حکم قضای ماه رمضان نیز همین است.

1629 - اگر در روزه غیر ماه رمضان و قضاء آن از روزه های واجبی که مثل روزه ماه رمضان وقت آن معین است ، جنب عمدا تا اذان صبح غسل نکند اظهر این است که روزه اش صحیح است .

1630 - کسی که در شب ماه رمضان جنب است ، چنانچه عمدا غسل نکند تا وقت تنگ شود ، باید تیمم کند و روزه بگیرد ، و احتیاط مستحب آن است که قضای آن را هم به جا آورد.

1631 - اگر جنب در ماه رمضان غسل را فراموش کند و بعد از يك روز یادش بیاید ، باید روزه آن روز را قضا نماید ، و اگر بعد از چند روز یادش بیاید روزه هر چند روزی را که یقین دارد جنب بوده قضا نماید ، مثلا اگر نمی داند سه روز جنب بوده یا چهار روز ، باید روزه سه روز را قضا کند.

1632 - کسی که در شب ماه رمضان برای هیچ کدام از غسل و تیمم وقت ندارد ، اگر خود را جنب کند ، روزه اش باطل است و قضا و كفاره بر او واجب می شود.

1633 - اگر برای آن که بفهمد وقت دارد یا نه ، جستجو نماید و گمان کند که به اندازه غسل وقت دارد و خود را جنب کند و بعد بفهمد وقت تنگ بوده و تیمم کند ، روزه اش صحیح است ، و اگر بدون جستجو گمان کند که وقت دارد و خود را جنب نماید و بعد بفهمد وقت تنگ بوده ، و با تیمم روزه بگیرد ، بنابر احتیاط مستحب باید روزه آن روز را قضا کند.

1634 - کسی که در شب ماه رمضان جنب است و می داند که اگر بخوابد تا صبح بیدار نمی شود ، نباید غسل نکرده بخوابد و چنانچه پیش از غسل اختیارا بخوابد و تا صبح بیدار نشود ، روزه اش باطل است و قضا و كفاره بر او واجب می شود.

1635 - هرگاه جنب در شب ماه رمضان بخوابد و بیدار شود احتیاط واجب آن است که پیش از غسل در صورتی که اطمینان به بیدار شدن ندارد نخوابد ، اگر چه احتمال بدهد که اگر دوباره بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می شود.

1636 - کسی که در شب ماه رمضان جنب است و یقین دارد که اگر بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می شود ، چنانچه تصمیم داشته باشد که بعد از بیدار شدن غسل کند و با این تصمیم بخوابد و تا اذان خواب بماند ، روزه اش صحیح است . و هم چنین است کسی که اطمینان به بیدار شدن قبل از اذان صبح دارد.

1637 - کسی که در شب ماه رمضان جنب است و می داند یا احتمال می دهد که اگر بخوابد پیش از اذان صبح

بیدار می شود ، چنانچه غفلت داشته باشد که بعد از بیدار شدن باید غسل کند ، در صورتی که بخوابد و تا اذان صبح خواب بماند بنابر احتیاط قضا بر او واجب می شود.

1638 - کسی که در شب ماه رمضان جنب است و یقین دارد یا احتمال می دهد که اگر بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می شود ، چنانچه نخواهد بعد از بیدار شدن غسل کند ، در صورتی که بخوابد و بیدار نشود ، روزه اش باطل و قضا و کفاره لازم است و هم چنین است بنابر احتیاط لازم اگر تردید داشته باشد که بعد از بیدار شدن غسل کند یا نه .

1639 - اگر جنب در شب ماه رمضان بخوابد و بیدار شود و یقین کند یا احتمال دهد که اگر دوباره بخوابد پیش از اذان صبح بیدار می شود و تصمیم هم داشته باشد که بعد از بیدار شدن غسل کند ، چنانچه دوباره بخوابد و تا اذان بیدار نشود ، باید عقوبه روزه آن روز را قضا کند ، و اگر از خواب دوم بیدار شود و برای مرتبه سوم بخوابد و تا اذان صبح بیدار نشود باید روزه آن روز را قضا کند و بنابر احتیاط استحبابی کفاره نیز بدهد.

1640 - مراد از خواب اول و دوم و سوم ، در صورتی که انسان در خواب محتلم شود خوابی است که از بعد بیدار شدن بخوابد و اما خوابی که در آن محتلم شده خواب اول حساب نمی شود.

1641 - اگر روزه دار در روز محتلم شود ، واجب نیست فوراً غسل کند.

1642 - هر گاه در ماه رمضان بعد از اذان صبح بیدار شود و ببیند محتلم شده ، اگر چه بداند پیش از اذان محتلم شده ، روزه او صحیح است .

1643 - کسی که می خواهد قضای روزه رمضان را بگیرد ، هر گاه تا اذان صبح جنب بماند ، اگر از روی عمد باشد ، نمی تواند آن روز را روزه بگیرد وگرنه می تواند روزه بگیرد ، هر چند احتیاط در ترك آن است .

1644 - کسی که می خواهد قضای روزه رمضان را بگیرد ، اگر بعد از اذان صبح بیدار شود و ببیند محتلم شده و بداند پیش از اذان محتلم شده است ، بنابر اقوی می تواند آن روز را به قصد قضای ماه رمضان روزه بگیرد.

1645 - اگر در روزه واجبی غیر قضای روزه رمضان از روزه هایی که مثل روزه کفاره وقت معینی ندارد ، عمداً تا اذان صبح جنب بماند ، اظهر این است که روزه اش صحیح است ، ولی بهتر آن است که غیر از آن روزه روز دیگری را روزه بگیرد.

1646 - اگر زن پیش از اذان صبح از حیض یا نفاس پاک شود ، و عمداً غسل نکند و یا در تنگی وقت - هر چند از روی اختیار باشد - تیمم نکند در روزه ماه رمضان - و هم چنین در قضاء او بنابر احتیاط - روزه اش باطل است . و در غیر این دو باطل نیست اگر چه احوط غسل کردن است و زنی که وظیفه اش نسبت به حیض یا نفاس تیمم است در روزه ماه رمضان و هم چنین در قضاء او بنابر احتیاط اگر عمداً پیش از اذان صبح تیمم نکند روزه اش باطل است .

1647 - اگر زن پیش از اذان صبح در ماه رمضان از حیض یا نفاس پاک شود ، و برای غسل وقت نداشته باشد ،

باید تیمم نماید ولی لازم نیست تا اذان صبح بیدار بماند و هم چنین است حکم جنب در صورتی که وظیفه اش تیمم باشد.

1648 - اگر زن نزدیک اذان صبح در ماه مبارك رمضان از حیض یا نفاس پاك شود و برای هیچ کدام از غسل و تیمم وقت نداشته باشد ، روزه اش صحیح است .

1649 - اگر زن بعد از اذان صبح از خون حیض یا نفاس پاك شود ، یا در بین روز خون حیض یا نفاس ببیند ، اگر چه نزدیک مغرب باشد ، روزه او باطل است .

1650 - اگر زن غسل حیض یا نفاس را فراموش کند و بعد از يك روز یا چند روز یادش بیاید ، روزه هایی که گرفته صحیح است .

1651 - اگر زن پیش از اذان صبح در ماه رمضان از حیض یا نفاس پاك شود و در غسل کوتاهی کند و تا اذان غسل نکند و در تنگی وقت تیمم هم نکند ، روزه اش باطل است ولی چنانچه کوتاهی نکند ، مثلاً منتظر باشد که حمام زنانه شود ، اگر چه سه مرتبه بخوابد و تا اذان غسل نکند ، و در تیمم کردن کوتاهی نکند ، روزه او صحیح است .

1652 - اگر زنی که در حال استحاضه کثیره است ، هر چند غسلهای خود را به تفصیلی که در احکام استحاضه در مساله (402) گفته شد به جا نیاورد ، روزه او صحیح است ، همچنان که در استحاضه متوسطه اگر چه غسل نکند روزه اش صحیح است .

1653 - کسی که مس میت کرده یعنی جایی از بدن خود را به بدن میت رسانده ، می تواند بدون غسل مس میت روزه بگیرد ، و اگر در حال روزه هم میت را مس نماید ، روزه او باطل نمی شود.

8- اماله کردن

1654 - اماله کردن با چیز روان اگر چه از روی ناچاری و برای معالجه باشد روزه را باطل می کند.

9- قی کردن

1655 - هرگاه روزه دار عمدًا قی کند اگر چه به واسطه مرض و مانند آن ناچار باشد ، روزه اش باطل می شود ولی

اگر سهوا یا بی اختیار قی کند اشکال ندارد.

1656 - اگر در شب چیزی بخورد که می داند به واسطه خوردن آن ، در روز بی اختیار قی می کند ، احتیاط مستحب آن است که روزه آن روز را قضا نماید.

1657 - اگر روزه دار بتواند از قی کردن خودداری کند ، چنانچه برای او ضرر و مشقت نداشته باشد ، بهتر آن است که خودداری نماید.

1658 - اگر مگس در گلوئی روزه دار برود ، چنانچه به مقداری فرو رفته باشد که به پایین دادن آن خوردن گفته نشود لازم نیست آن را بیرون آورد و روزه اش صحیح است ، و اما اگر به این مقدار فرو نرفته باشد باید آن را بیرون آورد ، هر چند که این کار متوقف بر قی کردن باشد - مگر در صورتی که قی کردن برای او ضرر یا مشقت زیادی داشته باشد - و چنانچه آن را قی نکند و فرو برد روزه اش باطل می شود .

1659 - اگر سهوا چیزی را فرو ببرد و پیش از رسیدن به معده یادش بیاید که روزه است ، بیرون آوردن آن لازم نیست و روزه او صحیح است .

1660 - اگر یقین داشته باشد که به واسطه آروغ زدن ، چیزی از گلو بیرون می آید ، بنابر احتیاط نباید عمدا آروغ بزند ، ولی اگر یقین نداشته باشد اشکال ندارد.

1661 - اگر آروغ بزند و چیزی در گلو یا دهانش بیاید ، باید آن را بیرون بریزد و اگر بی اختیار فرو رود ، روزه اش صحیح است .

احکام چیزهایی که روزه را باطل می کند

1662 - اگر انسان عمدا و از روی اختیار کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد ، روزه او باطل می شود و چنانچه از روی عمد نباشد اشکال ندارد ، ولی جنب اگر بخوابد و به تفصیلی که در مساله (1639) گفته شد تا اذان صبح غسل نکند ، روزه او باطل است ، و چنانچه انسان نداند که بعضی از آنچه گفته شد روزه را باطل می کند یعنی جاهل قاصر باشد ، و تردیدی هم نداشته باشد یا آن که اعتماد بر حجت شرعی داشته باشد ، اگر آن چیز را انجام دهد ، روزه اش باطل نمی شود ، مگر در خوردن و آشامیدن و جماع .

1663 - اگر روزه دار سهوا یکی از کارهایی که روزه را باطل می کند ، انجام دهد ، و به گمان این که روزه اش باطل شده ، عمدا دوباره یکی از آنها را بجا آورد ، روزه او باطل می شود.

1664 - اگر چیزی به زور در گلوئی روزه دار بریزند ، روزه او باطل نمی شود ، ولی اگر مجبورش کنند ، مثلا به او بگویند اگر غذا نخوری ضرر مالی یا جانی به تو می زنیم ، و خودش برای جلوگیری از ضرر چیزی بخورد ، روزه او

باطل می شود.

1665 - روزه دار نباید جایی برود که می داند چیزی در گلویش می ریزند ، یا مجبورش می کنند که خودش روزه خود را باطل کند ، و اگر برود ، و از روی ناچاری خودش کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد ، روزه او باطل می شود ، و هم چنین است بنابر احتیاط لازم اگر چیزی را در گلویش بریزند.

آنچه برای روزه دار مکروه است

1666 - چند چیز برای روزه دار مکروه است و از آن جمله است :

- 1- دوا ریختن به چشم و سرمه کشیدن ، در صورتی که مزه یا بوی آن به حلق برسد.
- 2- انجام دادن هر کاری مانند خون گرفتن و حمام رفتن که باعث ضعف می شود.
- 3- انفیة کشیدن ، اگر نداند که به حلق می رسد و اگر بداند به حلق می رسد جایز نیست .
- 4- بو کردن گیاههای معطر.
- 5- نشستن زن در آب .
- 6- استعمال شاف .
- 7- تر کردن لباسی که در بدن است.
- 8- کشیدن دندان و هر کاری که به واسطه آن از دهان خون بیاید.
- 9- مسواک کردن با چوب تر.
- 10- بی جهت آب یا چیزی روان در دهان کردن ، و نیز مکروه است انسان بدون قصد بیرون آمدن منی زن خود را ببوسد ، یا کاری کند که شهوت خود را به حرکت آورد. و اگر به قصد بیرون آمدن منی باشد و منی بیرون نیاید روزه بنابر احتیاط لازم باطل می شود .

جایی که قضا و کفاره واجب است

1667 - اگر کسی روزه ماه رمضان را به خوردن یا آشامیدن یا جماع یا استمناء یا باقی ماندن بر جنابت باطل کند در صورتی که از روی عمد و اختیار باشد ، و از روی ناچاری یا جبر نباشد، اضافه بر قضا کفاره هم بر او واجب می شود ، و احتیاط مستحب آن است کسی که روزه را به غیر آنچه گفته شد باطل کند اضافه بر قضا ، کفاره هم بدهد.

1668 - اگر کسی چیزی از آنچه را که گذشت انجام دهد در حالی که عقیده قطعی داشته که روزه را باطل نمی

کند کفاره بر او واجب نیست.

کفاره روزه

1669 - در کفاره افطار روزه ماه رمضان ، باید يك بنده آزاد کند ، یا به دستوری که در مساله بعد گفته می شود ، دو ماه روزه بگیرد یا شصت فقیر را سیر کند ، یا به هر کدام يك مد که گفته می شود تقریباً سه چهارم کیلو است ، طعام یعنی گندم یا جو یا نان و مانند اینها بدهد و چنانچه اینها برایش ممکن نباشد ، باید به قدر امکان تصدق دهد ، و اگر ممکن نیست استغفار نماید ، و احتیاط واجب آن است که هر وقت بتواند ، کفاره را بدهد.

1670 - کسی که می خواهد دو ماه کفاره ماه رمضان را بگیرد ، باید يك ماه تمام و يك روز آن را از ماه دیگر پی در پی بگیرد و اگر بقیه آن پی در پی نباشد اشکال ندارد.

1671 - کسی که می خواهد دو ماه کفاره روزه رمضان را بگیرد ، نباید موقعی شروع کند که می داند در بین يك ماه و يك روز روزی باشد که مانند عید قربان روزه آن حرام است .

1672 - کسی که باید پی در پی روزه بگیرد ، اگر در بین آن بدون عذر يك روز روزه نگیرد ، باید روزه ها را از سر بگیرد.

1673 - اگر در بین روزهایی که باید پی در پی روزه بگیرد عذری غیر اختیاری مثل حیض ، یا نفاس ، یا سفری که در رفتن آن مجبور است ، برای او پیش آید بعد از برطرف شدن عذر ، واجب نیست روزه ها را از سر بگیرد ، بلکه بقیه را بعد از برطرف شدن عذر به جا می آورد.

1674 - اگر به چیز حرامی روزه خود را باطل کند ، چه آن چیز اصلاً حرام باشد مثل شراب و زنا ، یا به جهتی حرام شده باشد ، مثل خوردن غذای حلالی که برای انسان ضرر کلی دارد و نزدیکی کردن با عیال خود در حال حیض ، احتیاط مستحب آن است که کفاره جمع بدهد ، یعنی يك بنده آزاد کند و دو ماه روزه بگیرد و شصت فقیر را سیر کند ، یا به هر کدام آنها يك مد گندم ، یا جو یا نان و مانند اینها بدهد. و چنانچه هر سه برایش ممکن نباشد ، هر کدام آنها که ممکن است انجام دهد.

1675 - اگر روزه دار دروغی را به خدا و پیغمبر صلی الله علیه وآله عمداً نسبت دهد ، احتیاط مستحب آن است که کفاره جمع که تفصیل آن در مساله پیش گفته شد بدهد.

1676 - اگر روزه دار در يك روز ماه رمضان چند مرتبه جماع یا استمنا کند ، يك کفاره بر او واجب است . ولی احتیاط مستحب آن است که برای هر دفعه يك کفاره بدهد.

1677 - اگر روزه دار در يك روز ماه رمضان چند مرتبه غیر جماع و استمنا کار دیگری که روزه را باطل می کند ،

انجام دهد ، برای همه آنها بی اشکال يك كفاره کافی است .

1678 - اگر روزه دار غیر از جماع کار دیگری که روزه را باطل می کند ، انجام دهد ، و بعد با حلال خود جماع نماید ، برای هر دو يك كفاره کافی است.

1679 - اگر روزه دار کاری که حلال است و روزه را باطل می کند ، انجام دهد مثلاً آب بیاشامد و بعد کار دیگری که حرام است و روزه را باطل می کند انجام دهد ، مثلاً غذای حرامی بخورد ، يك كفاره کافی است .

1680 - اگر روزه دار آروغ بزند و چیزی در دهانش بیاید ، چنانچه عمداً آن را فرو ببرد ، روزه اش باطل است ، و باید قضای آن را بگیرد ، و كفاره هم بر او واجب می شود ، و اگر خوردن آن چیز حرام باشد ، مثلاً موقع آروغ زدن ، خون یا غذایی که از صورت غذا بودن خارج است ، به دهان او بیاید و عمداً آن را فرو برد باید قضای آن روزه را بگیرد و بنابر احتیاط مستحب كفاره جمع هم بدهد.

1681 - اگر نذر کند که روز معینی را روزه بگیرد ، چنانچه در آن روز عمداً روزه خود را باطل کند ، باید كفاره بدهد و كفاره آن به نحوی است که در كفاره حنث نذر بیاید.

1682 - اگر روزه دار به گفته کسی که می گوید مغرب شده و اعتماد به گفته او نیست افطار کند و بعد بفهمد مغرب نبوده است یا شك کند که مغرب بوده است یا نه قضا و كفاره بر او واجب می شود.

1683 - کسی که عمداً روزه خود را باطل کرده ، اگر بعد از ظهر مسافرت کند ، یا پیش از ظهر برای فرار از كفاره سفر نماید ، كفاره از او ساقط نمی شود ، بلکه اگر قبل از ظهر مسافرتی برای او پیش آمد کند نیز كفاره بر او واجب است .

1684 - اگر عمداً روزه خود را باطل کند ، و بعد عذری مانند حیض یا نفاس یا مرض برای او پیدا شود ، احتیاط مستحب این است که كفاره را بدهد.

1685 - اگر یقین کند که روز اول ماه رمضان است و عمداً روزه خود را باطل کند ، بعد معلوم شود که آخر شعبان بوده كفاره بر او واجب نیست .

1686 - اگر انسان شك کند که آخر رمضان است یا اول شوال و عمداً روزه خود را باطل کند ، بعد معلوم شود اول شوال بوده كفاره بر او واجب نیست .

1687 - اگر روزه دار در ماه رمضان با زن خود که روزه دار است جماع کند ، چنانچه زن را مجبور کرده باشد ، كفاره روزه خودش و بنابر احتیاط كفاره روزه زن را باید بدهد ، و اگر زن به جماع راضی بوده ، بر هر کدام يك كفاره واجب می شود.

1688 - اگر زنی شوهر روزه دار خود را مجبور کند که با او جماع نماید ، واجب نیست كفاره روزه شوهر را بدهد.

1689 - اگر روزه دار در ماه رمضان ، زن خود را مجبور به جماع کند ، و در بین جماع ، زن راضی شود ، بنابر

احتیاط واجب باید مرد دو كفاره ، و زن يك كفاره بدهد.

1690 - اگر روزه دار در ماه مبارك رمضان با زن روزه دار خود كه خواب است جماع نماید ، يك كفاره بر او واجب می شود ، و روزه زن صحیح است و كفاره هم بر او واجب نیست .

1691 - اگر مرد زن خود را یا زن شوهر خود را مجبور کند كه غیر جماع كار دیگری كه روزه را باطل می كند به جا آورد ، بر هیچ يك از آنها كفاره واجب نیست .

1692 - کسی كه به واسطه مسافرت یا مرض روزه نمی گیرد ، نمی تواند زن روزه دار خود را مجبور به جماع کند ، ولی اگر او را مجبور نماید كفاره بر مرد نیز واجب نیست .

1693 - انسان نباید در بجا آوردن كفاره کوتاهی کند ، ولی لازم نیست فوراً آن را انجام دهد.

1694 - اگر كفاره بر انسان واجب شود و چند سال آن را به جا نیاورد چیزی بر آن اضافه نمی شود.

1695 - کسی كه باید برای كفاره يك روز شصت فقیر را طعام بدهد ، اگر به تمام شصت نفر دسترسی دارد ، نمی تواند به هر کدام از آنها بیشتر از يك مد طعام بدهد ، یا يك فقیر را بیشتر از يك مرتبه سیر نماید ، و زیادی را از كفاره حساب نماید ، ولی می تواند برای هر فرد از عایله فقیر اگر چه صغیر باشند يك مد به آن فقیر بدهد.

1696 - کسی كه قضای روزه رمضان را گرفته ، اگر بعد از ظهر عمدا کاری كه روزه را باطل می كند انجام دهد ، باید به ده فقیر هر کدام يك مد طعام بدهد و اگر نمی تواند ، سه روز روزه بگیرد.

جاهایی كه فقط قضای روزه واجب است

1697 - در چند مورد - غیر از مواردی كه قبلاً به آنها اشاره شد - فقط قضای روزه بر انسان واجب است و كفاره واجب نیست :

اول : آن كه در شب ماه رمضان جنب باشد و به تفصیلی كه در مساله (1639) گفته شد تا اذان صبح از خواب دوم بیدار نشود.

دوم : عملی كه روزه را باطل می كند بجا نیاورد ، ولی نیت روزه نكند یا ریا كند ، یا قصد كند كه روزه نباشد ، و هم چنین اگر قصد كند کاری كه روزه را باطل می كند انجام دهد ، باید بنابر احتیاط لازم روزه آن روز را قضا كند.

سوم : آن كه در ماه رمضان غسل جنابت را فراموش كند و با حال جنابت يك روز یا چند روز روزه بگیرد.

چهارم : آن كه در ماه رمضان بدون این كه تحقیق كند صبح شده یا نه ، کاری كه روزه را باطل می كند انجام دهد ، بعد معلوم شود صبح بوده ، و در این صورت باید بنابر احتیاط در آن روز به قصد قربت مطلقه از چیزهایی كه روزه را باطل می كند اجتناب نماید و روزه آن روز را نیز قضا كند.

پنجم : آن که کسی بگوید صبح نشده و انسان به گفته او کاری که روزه را باطل می کند ، انجام دهد ، بعد معلوم شود صبح بوده است .

ششم : آن که کسی بگوید صبح شده و انسان به گفته او یقین نکند ، یا خیال کند شوخی می کند ، و خود هم تحقیق نکند ، و کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد ، بعد معلوم شود صبح بوده است .

هفتم : آن که کور و مانند آن به گفته کس دیگری که گفته او شرعا برایش حجت است ، افطار کند ، بعد معلوم شود مغرب نبوده است .

هشتم : آن که یقین یا اطمینان کند که مغرب شده و افطار کند ، بعد معلوم شود مغرب نبوده است . ولی اگر در هوای ابر به گمان این که مغرب شده افطار کند بعد معلوم شود مغرب نبوده ، وجوب قضا در این صورت بنابر احتیاط است .

نهم : آن که از جهت تشنگی مضمضه کند ، یعنی آب در دهان بگرداند و بی اختیار فرو رود و هم چنین است بنابر احتیاط مستحب اگر مضمضه برای وضوی غیر نماز واجب باشد ، ولی اگر فراموش کند که روزه است و آب را فرو دهد ، یا برای غیر جهت تشنگی مثل مواردی که مضمضه در آنجاها مستحب است مانند وضو ، مضمضه کند و بی اختیار فرو رود ، قضا ندارد.

دهم : آن که کسی از جهت اکراه یا اضطرار یا تقیه افطار کند لازم است قضا نماید و کفاره واجب نیست .

1698 - اگر غیر آب چیز دیگری را در دهان ببرد و بی اختیار فرو رود یا آب داخل بینی کند و بی اختیار فرو رود ، قضا بر او واجب نیست .

1699 - مضمضه زیاد برای روزه دار مکروه است و اگر بعد از مضمضه بخواد آب دهان را فرو برد ، بهتر آن است که سه مرتبه آب دهان را بیرون بریزد.

1700 - اگر انسان بداند ، یا احتمال بدهد که به واسطه مضمضه بی اختیار آب وارد گلویش می شود ، نباید مضمضه کند ، و هم چنین است بنابر احتیاط لازم اگر بداند که از روی فراموشی آب وارد گلویش می شود.

1701 - اگر در ماه رمضان ، بعد از تحقیق ، برای او معلوم نشود که صبح شده ، و کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد ، بعد معلوم شود صبح بوده ، قضا لازم نیست .

1702 - اگر انسان شك کند که مغرب شده یا نه ، نمی تواند افطار کند ، ولی اگر شك کند که صبح شده یا نه ، پیش از تحقیق هم می تواند کاری که روزه را باطل می کند انجام دهد.

احکام روزه قضا

1703 - اگر دیوانه عاقل شود ، واجب نیست روزه های وقتی را که دیوانه بوده قضا نماید.

- 1704 - اگر کافر مسلمان شود ، واجب نیست روزه های وقتی را که کافر بوده قضا نماید ، ولی اگر مسلمانی کافر شود و دوباره مسلمان گردد ، روزه های وقتی را که کافر بوده باید قضا نماید.
- 1705 - روزه ای که از انسان به واسطه مستی فوت شده ، باید قضا نماید ، اگر چه چیزی را که به واسطه آن مست شده ، برای معالجه خورده باشد.
- 1706 - اگر برای عذری چند روز روزه نگیرد ، و بعد شك کند که چه وقت عذر او برطرف شده ، واجب نیست مقدار بیشتری را که احتمال می دهد روزه نگرفته ، قضا نماید ، مثلا کسی که پیش از ماه رمضان مسافرت کرده و نمی داند پنجم رمضان از سفر برگشته یا ششم ، و یا این که مثلا در آخرهای ماه رمضان مسافرت کرده و بعد از رمضان برگشته و نمی داند که بیست و پنجم رمضان مسافرت کرده یا بیست و ششم ، در هر دو صورت می تواند مقدار کمتر یعنی پنج روز را قضا کند ، اگر چه احتیاط مستحب آن است که مقدار بیشتر یعنی شش روز را قضا نماید.
- 1707 - اگر از چند ماه رمضان روزه قضا داشته باشد ، قضای هر کدام را که اول بگیرد مانعی ندارد ، ولی اگر وقت قضای رمضان آخر تنگ باشد ، مثلا پنج روز از رمضان آخر قضا داشته باشد و پنج روز هم بر رمضان مانده باشد بهتر آن است که اول قضای رمضان آخر را بگیرد.
- 1708 - اگر قضای روزه چند ماه رمضان بر او واجب باشد ، و در نیت معین نکند روزه ای را که می گیرد ، قضای کدام ماه رمضان است قضای سال آخری حساب نمی شود.
- 1709 - در قضای روزه رمضان می تواند ، پیش از ظهر روزه خود را باطل نماید ، ولی اگر وقت قضا تنگ باشد بهتر آن است که باطل ننماید.
- 1710 - اگر قضای روزه میتی را گرفته باشد ، بهتر آن است که بعد از ظهر روزه را باطل نکند.
- 1711 - اگر به واسطه مرض ، یا حیض ، یا نفاس ، روزه رمضان را نگیرد و پیش از گذشت زمانی که بتواند آن روزه هایی را که نگرفته قضا کند بمیرد ، آن روزها قضا ندارند.
- 1712 - اگر به واسطه مرضی روزه رمضان را نگیرد ، و مرض او تا رمضان سال بعد طول بکشد ، قضای روزه هایی را که نگرفته بر او واجب نیست و باید برای هر روز يك مد طعام یعنی گندم یا جو یا نان و مانند اینها به فقیر بدهد ، ولی اگر به واسطه عذر دیگری مثلا برای مسافرت روزه نگرفته باشد. و عذر او تا رمضان بعد باقی بماند ، روزه هایی را که نگرفته باید قضا کند ، و احتیاط واجب آن است که برای هر روز يك مد طعام به فقیر بدهد.
- 1713 - اگر به واسطه مرضی روزه رمضان را نگیرد ، و بعد از رمضان مرض او برطرف شود ، ولی عذر دیگری پیدا کند که نتواند تا رمضان بعد قضای روزه را بگیرد باید روزه هایی را که نگرفته قضا نماید ، و نیز اگر در ماه رمضان غیر از مرض عذر دیگری داشته باشد ، و بعد از رمضان آن عذر برطرف شود ، و تا رمضان سال بعد به واسطه مرض نتواند روزه بگیرد، روزه هایی را که نگرفته باید قضا کند و بنابر احتیاط واجب برای هر روز يك مد طعام نیز به فقیر بدهد.

1714 - اگر در ماه رمضان به واسطه عذری روزه نگیرد ، و بعد از رمضان عذر او برطرف شود ، و تا رمضان آینده عمدا قضای روزه را نگیرد ، باید روزه را قضا کند و برای هر روز يك مد طعام هم به فقیر بدهد.

1715 - اگر در قضای روزه کوتاهی کند تا وقت تنگ شود ، و در تنگی وقت عذر پیدا کند ، باید قضا را بگیرد ، و بنابر احتیاط برای هر روز يك مد طعام به فقیر بدهد ، و هم چنین است ، اگر بعد از برطرف شدن عذر تصمیم داشته باشد که روزه های خود را قضا کند ، ولی پیش از آن که قضا نماید در تنگی وقت عذر پیدا کند.

1716 - اگر مرض انسان چند سال طول بکشد ، بعد از آن که خوب شد ، باید قضای رمضان آخر را بگیرد ، و برای هر روز از سالهای پیش يك مد طعام به فقیر بدهد.

1717 - کسی که باید برای هر روز يك مد طعام به فقیر بدهد ، می تواند كفاره چند روز را به يك فقیر بدهد .

1718 - اگر قضای روزه رمضان را چند سال تاخیر بیندازد باید قضا را بگیرد و از جهت تاخیر در سال اول برای هر روز يك مد طعام به فقیر بدهد و اما از جهت تاخیر چند سال بعدی چیزی بر او واجب نیست .

1719 - اگر روزه رمضان را عمدا نگیرد ، باید قضای آن را بجا آورد و برای هر روز دو ماه روزه بگیرد ، یا به شصت فقیر طعام بدهد یا يك بنده آزاد کند و چنانچه تا رمضان آینده قضای آن روزه را به جا نیاورد ، بنابر احتیاط لازم برای هر روز يك مد طعام نیز كفاره بدهد.

1720 - اگر روزه رمضان را عمدا نگیرد ، و در روز مکرر جماع یا استمناء کند ، كفاره بنابر اقوی مکرر نمی شود ، و هم چنین اگر چند مرتبه کار دیگری که روزه را باطل می کند انجام دهد ، مثلاً چند مرتبه غذا بخورد يك كفاره کافی است .

1721 - بعد از مرگ پدر ، پسر بزرگتر بنابر احتیاط لازم باید قضای روزه او را به تفصیلی که در نماز در صفحه (251) گفته شد به جا آورد.

1722 - اگر پدر غیر از روزه رمضان ، روزه واجب دیگری را مانند روزه نذر نگرفته باشد ، احتیاط مستحب آن است که پسر بزرگتر قضا نماید. و اگر برای روزه ای اجیر شده و نگرفته باشد ، قضاء آن بر پسر بزرگ لازم نیست .

1723 - مسافری که باید نمازهای چهار رکعتی را در سفر دو رکعت بخواند ، نباید روزه بگیرد ، و مسافری که نمازش را تمام می خواند ، مثل کسی که شغلش مسافرت ، یا سفر او سفر معصیت است ، باید در سفر روزه بگیرد.

1724 - مسافرت در ماه رمضان اشکال ندارد ، ولی برای فرار از روزه مسافرت مکروه است . و هم چنین است مطلق سفر قبل از روز بیست و چهارم در ماه رمضان مگر این که سفر برای حج یا عمره یا به جهت ضرورتی باشد.

1725 - اگر غیر روزه رمضان روزه معین دیگری بر انسان واجب باشد ، چنانچه به اجاره یا مانند آن واجب شده باشد یا روز سوم از روزه های اعتکاف باشد ، نمی تواند در آن روز مسافرت کند ، و اگر در سفر باشد ، چنانچه ممکن

است باید قصد کند که ده روز در جایی بماند و آن روز را روزه بگیرد ، ولی اگر روزه آن روز به نذر واجب شده باشد ، ظاهر آن است که سفر در آن روز جایز است و قصد اقامه واجب نیست هر چند بهتر آن است که تا ناچار نشود مسافرت نکند و اگر در سفر است قصد اقامت نماید.

1726 - اگر نذر کند روزه مستحبی بگیرد ، و روز آن را معین نکند ، نمی تواند آن را در سفر به جا آورد ، ولی چنانچه نذر کند که روز معینی را در سفر روزه بگیرد باید آن را در سفر بجا آورد ، و نیز اگر نذر کند روز معینی را چه مسافر باشد یا نباشد ، روزه بگیرد ، باید آن روز را اگر چه مسافر باشد ، روزه بگیرد.

1727 - مسافر می تواند برای خواستن حاجت سه روز در مدینه طیبه روزه مستحبی بگیرد ، و احوط این است که آن سه روز روزهای چهارشنبه و پنج شنبه و جمعه باشد.

1728 - کسی که نمی داند روزه مسافر باطل است ، اگر در سفر روزه بگیرد ، و در بین روز مساله را بفهمد ، روزه اش باطل می شود ، و اگر تا مغرب نفهمد روزه اش صحیح است .

1729 - اگر فراموش کند که مسافر است ، یا فراموش کند که روزه مسافر باطل می باشد ، و در سفر روزه بگیرد ، روزه او باطل است .

1730 - اگر روزه دار بعد از ظهر مسافرت نماید ، باید بنابر احتیاط روزه خود را تمام کند ، و اگر پیش از ظهر مسافرت کند ، چنانچه از شب نیت سفر داشته باشد ، نمی تواند آن روز را روزه بگیرد ، بلکه اگر از شب هم نیت نداشته باشد نمی تواند بنابر احتیاط آن روز را روزه بگیرد ، ولی در هر صورت نباید پیش از رسیدن به حد ترخص چیزی را که روزه را باطل می کند انجام دهد و گرنه کفاره بر او واجب می شود.

1731 - اگر مسافر در ماه رمضان چه آن که قبل از فجر در سفر بوده و چه آن که روزه بوده و سفر نماید ، چنانچه پیش از ظهر به وطنش برسد یا به جایی برسد که می خواهد ده روز در آنجا بماند ، چنانچه کاری که روزه را باطل می کند انجام نداده ، باید آن روز روزه را بگیرد ، و اگر انجام داده روزه آن روز بر او واجب نیست .

1732 - اگر مسافر بعد از ظهر به وطنش برسد ، یا به جایی برسد که می خواهد ده روز در آنجا بماند ، نمی تواند آن روز را روزه بگیرد.

1733 - مسافر و کسی که از روزه گرفتن عذر دارد ، مکروه است در روز ماه رمضان جماع نماید ، و در خوردن و آشامیدن کاملاً خود را سیر کند.

کسانی که روزه بر آنها واجب نیست

1734 - کسی که به واسطه پیری نمی تواند روزه بگیرد ، یا برای او مشقت دارد ، روزه بر او واجب نیست . ولی در

صورت دوم باید برای هر روز يك مد طعام - گندم یا جو یا نان و مانند اینها - به فقیر بدهد.

1735 - کسی که به واسطه پیروی روزه نگرفته اگر بعد از ماه رمضان بتواند روزه بگیرد ، احتیاط مستحب آن است که قضای روزه هایی را که نگرفته است به جا آورد.

1736 - اگر انسان مرضی دارد که زیاد تشنه می شود ، و نمی تواند تشنگی را تحمل کند ، یا برای او مشقت دارد ، روزه بر او واجب نیست ولی در صورت دوم باید برای هر روز يك مد طعام به فقیر بدهد ، و احتیاط مستحب آن است که بیشتر از مقداری که ناچار است آب نیاشامد ، و چنانچه بعد بتواند روزه بگیرد ، بنابر احتیاط مستحب روزه هایی را که نگرفته قضا نماید.

1737 - زنی که زاییدن او نزدیک است و روزه برای خودش یا حملش ضرر دارد ، روزه بر او واجب نیست ، و باید برای هر روز يك مد طعام به فقیر بدهد ، و در هر دو صورت روزه هایی را که نگرفته باید قضا نماید.

1738 - زنی که بچه شیر می دهد و شیر او کم است چه مادر بچه یا دایه او باشد ، یا بی اجرت شیر دهد ، اگر روزه برای خودش یا بچه ای که شیر می دهد ضرر دارد ، روزه بر او واجب نیست ، و باید برای هر روز يك مد طعام به فقیر بدهد ، و در هر دو صورت روزه هایی را که نگرفته باید قضا نماید ، ولی بنابر احتیاط واجب این حکم اختصاص به موردی دارد که شیر دادن بچه منحصر به همین راه باشد ، و اما اگر راه دیگری برای شیر دادن بچه باشد - مثلاً این که چند زن در شیر دادن او شرکت کنند - ثبوت این حکم محل اشکال است.

راه ثابت شدن اول ماه

1739 - اول ماه به چهار چیز ثابت می شود :

اول : آن که خود انسان ماه را ببیند.

دوم : عده ای که از گفته آنان یقین یا اطمینان پیدا می شود ، بگویند ماه را دیده ایم و هم چنین است هر چیزی که به واسطه آن یقین یا اطمینان پیدا شود.

سوم : دو مرد عادل بگویند که در شب ماه را دیده ایم ، ولی اگر صفت ماه را بر خلاف یکدیگر بگویند ، اول ماه ثابت نمی شود ، و هم چنین است اگر شهادت آنان مبتلی به معارض - یا در حکم معارض - باشد مثلاً اگر گروه زیادی از مردم شهر استهلال نمایند ، ولی بیش از دو نفر عادل کسی دیگر ادعای رؤیت ماه را نکند ، یا آن که گروهی استهلال کنند ، و دو نفر عادل از میان آنان ادعای رؤیت کنند ، و دیگران رؤیت نکنند ، حال آن که دو نفر عادل دیگر در میان آنها باشد که در دانستن جای هلال و در تیزبینی و در دیگر خصوصیات مانند آن دو عادل اول باشند ، در این چنین موارد اول ماه به شهادت دو عادل ثابت نمی شود.

چهارم : سی روز از اول ماه شعبان بگذرد که به واسطه آن اول ماه رمضان ثابت می شود ، و سی روز از اول رمضان بگذرد که به واسطه آن ، اول ماه شوال ثابت می شود.

1740 - اول ماه به حکم حاکم شرع ثابت نمی شود ، و رعایت احتیاط اولی است .

1741 - اول ماه با پیشگویی منجمین ثابت نمی شود ، ولی اگر انسان از گفته آنان یقین یا اطمینان پیدا کند ، باید به آن عمل نماید.

1742 - بلند بودن ماه یا دیر غروب کردن آن ، دلیل نمی شود که شب پیش ، شب اول ماه بوده است ، و هم چنین اگر ماه طوق داشته باشد ، دلیل نمی شود مال شب سابق بوده .

1743 - اگر ماه رمضان برای کسی ثابت نشود و روزه نگیرد ، چنانچه بعد ثابت شود که شب پیش اول ماه بوده ، باید روزه آن روز را قضا نماید.

1744 - اگر در شهری اول ماه ثابت شود ، در شهرهای دیگر که در افق با او متحد می باشند ، اول ماه نیز ثابت می شود ، و مقصود از اتحاد افق در این جا آن است که اگر در شهر اول ماه دیده شود و در شهر دوم نیز اگر مانعی مانند ابر نباشد - دیده می شود.

1745 - اول ماه به تلگراف ثابت نمی شود ، مگر انسان بداند که تلگراف از روی شهادت دو مرد عادل یا از راه دیگری بوده که شرعا معتبر است .

1746 - روزی را که انسان نمی داند آخر رمضان است یا اول شوال ، باید روزه بگیرد ، ولی اگر در اثنا روز بفهمد که اول شوال است باید افطار کند.

1747 - اگر زندانی نتواند به ماه رمضان یقین کند ، باید به گمان عمل نماید ، ولی اگر بتواند گمان قویتر پیدا کند نمی تواند به گمان ضعیف تر عمل نماید و اگر عمل به گمان ممکن نباشد ، باید يك ماهی را که احتمال می دهد ماه رمضان است روزه بگیرد ولی باید آن ماه را در نظر داشته باشد ، پس چنانچه بعد بر او معلوم شود که آن ماه رمضان یا پس از آن بوده چیزی بر او نیست ، ولی اگر معلوم شود که قبل از ماه رمضان بوده باید روزه های ماه رمضان را قضا نماید.

روزه های حرام ، مکروه و مستحب

روزه های حرام و مکروه

1748 - روزه عید فطر و قربان حرام است . و نیز روزی را که انسان نمی داند آخر شعبان است یا اول رمضان ، اگر به نیت اول رمضان روزه بگیرد ، حرام می باشد.

1749 - اگر زن به واسطه گرفتن روزه مستحبی حق شوهرش از بین برود ، روزه او حرام است ، و احتیاط واجب

آن است ، اگر حق شوهر هم از بین نرود ، بدون اجازه او روزه مستحبی نگیرد.

1750 - روزه مستحبی اولاد ، اگر اسباب اذیت - ناشی از شفقت - پدر و مادر شود حرام است .

1751 - اگر پسر بدون اجازه پدر روزه مستحبی بگیرد ، و در بین روز پدر او را نهی کند ، چنانچه مخالفت او موجب اذیتش ، که ناشی از شفقت او است ، باشد باید افطار نماید.

1752 - کسی که می داند روزه برای او ضرر معتناهی ندارد ، اگر چه دکتر بگوید ضرر دارد ، باید روزه بگیرد و کسی که یقین یا گمان دارد که روزه برایش ضرر دارد ، اگر چه دکتر بگوید ضرر ندارد ، باید روزه نگیرد و اگر روزه بگیرد ، در صورتیکه واقعا ضرر داشته باشد یا این که قصد قربت از او محقق نشود ، روزه اش صحیح نیست .

1753 - اگر انسان احتمال بدهد که روزه برایش ضرر معتناهی دارد و از آن احتمال ، ترس برای او پیدا شود ، چنانچه احتمال او در نظر مردم بجا باشد ، نباید روزه بگیرد ، و اگر روزه بگیرد در صورتی که در مسئله پیش گذشت روزه اش صحیح نیست .

1754 - کسی که عقیده اش این است که روزه برای او ضرر ندارد. اگر روزه بگیرد و بعد از مغرب بفهمد روزه برای او ضرر معتناهی داشته بنابر احتیاط باید قضای آن را بجا آورد.

1755 - غیر از روزه هایی که گفته شد. روزه های حرام دیگری هم هست که در کتابهای مفصل گفته شده است .

1756 - روزه روز عاشورا و روزی که انسان شك دارد روز عرفه است یا عید قربان مکروه است .

روزه های مستحب

1757 - روزه تمام روزه های سال ، غیر از روزه های حرام و مکروه که گفته شد ، مستحب است . و برای بعضی از روزها بیشتر سفارش شده است که از آن جمله است .

1- پنج شنبه اول و پنج شنبه آخر هر ماه ، و چهارشنبه اولی که بعد از روز دهم ماه است ، و اگر کسی آنها را بجا نیاورد مستحب است قضا نماید و چنانچه اصلا نتواند روزه بگیرد ، مستحب است برای هر روز يك مد طعام یا 6 / 12 نخود نقره سکه دار به فقیر دهد.

2- سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم هر ماه .

3- تمام ماه رجب و شعبان و بعضی از این دو ماه اگر چه يك روز باشد.

4- روز عید نوروز.

5- روز چهارم تا نهم شوال .

6- روز بیست و پنجم و بیست و نهم ذی قعدة .

7- روز اول تا روز نهم ذی حجة (روز عرفه) ولی اگر به واسطه ضعف روزه ، نتواند دعاهاى روز عرفه را بخواند روزه آن روز مکروه است .

8- روز عید سعید غدیر (18 ذی حجه) .

9- روز مباحله (24 ذی حجه) .

10- روز اول و سوم و هفتم محرم .

11- روز میلاد مسعود پیغمبر اکرم صلی الله علیه وآله (17 ربیع الاول) .

12- روز پانزدهم جمادی الاولی ، و نیز مستحب است روز مبعث حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله (27 رجب) را روزه بگیرد و اگر کسی روزه مستحبی بگیرد واجب نیست آن را به آخر برساند ، بلکه اگر برادر مؤمنش او را به غذا دعوت کند ، مستحب است دعوت او را قبول کند ، و در بین روز اگر چه بعد از ظهر باشد افطار نماید .

مواردی که مستحب است انسان از کارهایی که روزه را باطل می کند خودداری نماید

1758 - برای پنج نفر مستحب است در ماه رمضان - اگر چه روزه نیستند - از کاری که روزه را باطل می کند خودداری نمایند .

اول مسافری که در سفر کاری که روزه را باطل می کند انجام داده باشد و پیش از ظهر به وطنش یا به جایی که می خواهد ده روز بماند برسد .

دوم مسافری که بعد از ظهر به وطنش یا به جایی که می خواهد ده روز در آنجا بماند برسد ، و هم چنین است اگر پیش از ظهر برسد در صورتی که قبلا در سفر افطار کرده باشد .

سوم مریضی که بعد از ظهر خوب شود ، و هم چنین است اگر پیش از ظهر خوب شود و کاری که روزه را باطل می کند ، انجام داده باشد ، و اما چنانچه انجام نداده باشد حکمش در مساله 1576 گذشت .
چهارم زنی که در بین روز از خون حیض یا نفاس پاک شود .

1759 - مستحب است روزه دار نماز مغرب و عشا را پیش از افطار کردن بخواند . ولی اگر کسی منتظر او است یا میل زیادی به غذا دارد ، که نمی تواند با حضور قلب نماز بخواند ، بهتر است اول افطار کند ولی به قدری که ممکن است نماز را در وقت فضیلت آن بجا آورد .

زکات فطره

1999 - کسی که موقع غروب شب عید فطر بالغ و عاقل است و بیهوش و فقیر و بنده کس دیگر نیست ، باید برای خودش و کسانی که نان خور او هستند ، هر نفری يك صاع که گفته می شود تقریباً سه کیلو است ، از غذاهای معمول در شهرش مانند ، گندم یا جو یا خرما یا کشمش یا برنج یا ذرت به مستحق بدهد ، و اگر به جای آن پول هم بدهد کافی است ، و احتیاط لازم آن است که از غذاهایی که در شهرش معمول نیست ندهد هر چند

گندم یا جو یا خرما یا کشمش باشد.

2000 - کسی که مخارج سال خود و عیالاتش را ندارد ، و کسی هم ندارد که بتواند مخارج سال خود و عیالاتش را بگذراند فقیر است و دادن زکاة فطره بر او واجب نیست .

2001 - انسان فطره کسانی را که در غروب شب عید فطر نان خور او حساب می شوند ، باید بدهد ، کوچک باشند یا بزرگ ، مسلمان باشند یا کافر ، دادن خرج آنها بر او واجب باشد یا نه ، در شهر خود او باشند یا در شهر دیگر.

2002 - اگر کسی را که نان خور او است و در شهر دیگر است وکیل کند که از مال او فطره خود را بدهد ، چنانچه اطمینان داشته باشد که فطره را می دهد ، لازم نیست خودش فطره او را بدهد.

2003 - فطره مهمانی که پیش از غروب شب عید فطر با رضایت صاحبخانه وارد شده و نان خور او - هر چند موقتاً - حساب می شود ، بر او واجب است .

2004 - فطره مهمانی که پیش از غروب شب عید بدون رضایت صاحبخانه وارد می شود ، و مدتی نزد او می ماند ، بنابر احتیاط واجب است و هم چنین است فطره کسی که انسان را مجبور کرده اند که خرجی او را بدهد.

2005 - فطره مهمانی که بعد از غروب شب عید فطر وارد می شود در صورتی که نان خور او حساب شود ، بنابر احتیاط واجب است والا واجب نیست ، اگر چه پیش از غروب او را دعوت کرده باشد ، و در خانه او افطار کند.

2006 - اگر کسی موقع غروب شب عید فطر دیوانه باشد ، در صورتی که دیوانگی او تا ظهر روز عید فطر باقی باشد ، زکاة فطره بر او واجب نیست ، والا بنابر احتیاط واجب لازم است فطره را بدهد.

2007 - اگر پیش از غروب بچه بالغ شود یا دیوانه عاقل گردد ، یا فقیر غنی شود ، در صورتی که شرایط واجب شدن فطره را دارا باشد ، باید زکاة فطره را بدهد.

2008 - کسی که موقع غروب شب عید فطر ، زکاة فطره بر او واجب نیست ، اگر تا پیش از ظهر روز عید شرطهای واجب شدن فطره در او پیدا شود ، احتیاط واجب آن است که زکاة فطره را بدهد.

2009 - کافری که بعد از غروب شب عید فطر مسلمان شده فطره بر او واجب نیست ، ولی مسلمانی که شیعه نبوده ، اگر بعد از دیدن ماه شیعه شود باید زکاة فطره را بدهد.

2010 - کسی که فقط به اندازه يك صاع گندم و مانند آن را دارد ، مستحب است زکاة فطره را بدهد و چنانچه عیالاتی داشته باشد ، و بخواهد فطره آنها را هم بدهد می تواند به قصد فطره آن يك صاع را به یکی از عیالاتش بدهد و او هم به همین قصد به دیگری بدهد و هم چنین تا به نفر آخر برسد ، و بهتر است نفر آخر چیزی را که می گیرد به کسی بدهد که از خودشان نباشد ، و اگر یکی از آنها صغیر باشد ، ولی او به جای او می گیرد ، و احتیاط آن است که چیزی را که برای صغیر گرفته به کسی ندهد.

- 2011 - اگر بعد از غروب شب عید فطر بچه دار شود واجب نیست فطره او را بدهد ، ولی احتیاط واجب آن است که فطره کسانی را که بعد از غروب تا پیش از ظهر عید نان خور او حساب می شوند بدهد.
- 2012 - اگر انسان نان خور کسی باشد و پیش از غروب نان خور کس دیگر شود ، فطره او بر کسی که نان خور او شده واجب است مثلا اگر دختر پیش از غروب به خانه شوهر رود ، باید شوهرش فطره او را بدهد.
- 2013 - کسی که دیگری باید فطره او را بدهد ، واجب نیست فطره خود را بدهد.
- 2014 - اگر فطره انسان بر کسی واجب باشد و او فطره را ندهد بر خود انسان بنابر احتیاط واجب می شود ، چنانچه دارای شرایط گذشته در مساله (1999) باشد ، فطره خویش را بدهد.
- 2015 - اگر کسی که فطره او بر دیگری واجب است خودش فطره را بدهد ، از کسی که فطره بر او واجب شده ساقط نمی شود.
- 2016 - زنی که شوهرش مخارج او را نمی دهد ، چنانچه نان خور شخص دیگری باشد ، فطره اش بر آن کس واجب است و اگر نان خور شخص دیگری نیست ، در صورتی که فقیر نباشد ، باید فطره خود را بدهد.
- 2017 - کسی که سید نیست ، نمی تواند به سید فطره بدهد ، حتی اگر سیدی نان خور او باشد ، نمی تواند فطره او را به سید دیگری بدهد.
- 2018 - فطره طفلی که از مادر یا دایه شیر می خورد ، بر کسی است که مخارج مادر یا دایه را می دهد ، ولی اگر مادر یا دایه مخارج خود را از مال طفل برمی دارد ، فطره طفل بر کسی واجب نیست .
- 2019 - انسان اگر چه مخارج عیالاتش را از مال حرام بدهد ، باید فطره آنان را از مال حلال بدهد.
- 2020 - اگر انسان کسی را که اجیر می نماید ، مانند بنا و نجار و خادم مخارج او را بدهد به طوری که نان خور او محسوب شود ، باید فطره او را هم بدهد ، ولی چنانچه فقط مزد کارش را بدهد ، واجب نیست فطره او را بدهد.
- 2021 - اگر پیش از غروب شب عید فطر بمیرد ، واجب نیست فطره او و عیالاتش را از مال او بدهند ، ولی اگر بعد از غروب بمیرد مشهور فرموده اند باید فطره او و عیالاتش را از مال او بدهند ، ولی این حکم خالی از اشکال نیست ، و مقتضای احتیاط ترك نشود.

مصرف زکات فطره

- 2022 - زکات فطره را بنابر احتیاط واجب باید فقط به فقرای شیعه که دارای شرایط گذشته در مستحقین زکاة

مال هستند، داد، و چنانچه در شهر از فقرای شیعه کسی نباشد، می تواند آن را به فقرای دیگر مسلمانان داد ، ولی در هر صورت نباید به ناصبی داده شود.

2023 - اگر طفل شیعه ای فقیر باشد ، انسان می تواند فطره او را به مصرف او برساند ، یا به واسطه دادن به ولی او، ملك طفل نماید.

2024 - فقری که فطره به او می دهند ، لازم نیست عادل باشد ، ولی احتیاط واجب آن است که به شراب خوار و بی نماز و کسی که آشکارا معصیت می کند فطره ندهند.

2025 - به کسی که فطره را در معصیت مصرف می کند نباید فطره بدهند.

2026 - احتیاط مستحب آن است که به يك فقیر کمتر از يك صاع فطره ندهند ، ولی اگر بیشتر بدهند هیچ اشکالی ندارد.

2027 - اگر از جنسی که قیمتش دو برابر قیمت معمولی آن است مثلا از گندمی که قیمت آن دو برابر قیمت گندم معمولی است ، نصف صاع بدهد ، کافی نیست ، بلکه اگر آن را به قصد قیمت فطره هم بدهد، کافی نیست .

2028 - انسان نمی تواند نصف صاع را از يك جنس مثلا گندم و نصف دیگر آن را از جنسی دیگر مثلا جو بدهد ، بلکه اگر آن را به قصد قیمت فطره هم بدهد کافی نیست .

2029 - مستحب است در دادن زكاة فطره ، خویشان و همسایگان فقیر خود را بر دیگران مقدم دارد ، و سزاوار است که اهل علم و دین و فضل را بر دیگران نیز مقدم دارد.

2030 - اگر انسان به خیال این که کسی فقیر است به او فطره بدهد و بعد بفهمد فقیر نبوده ، چنانچه مالی را که به او داده از بین نرفته باشد ، باید پس بگیرد و به مستحق بدهد ، و اگر نتواند بگیرد ، باید از مال خودش عوض فطره را بدهد و اگر از بین رفته باشد ، در صورتی که گیرنده فطره می دانسته آنچه را که گرفته فطره است ، باید عوض آن را بدهد و اگر نمی دانسته ، دادن عوض بر او واجب نیست و انسان باید عوض فطره را بدهد.

2031 - اگر کسی بگوید فقیرم ، نمی شود به او فطره داد ، مگر آن که از گفته او اطمینان پیدا شود یا انسان بداند که قبلا فقیر بوده است .

مسایل متفرقه زکات فطره

2032 - انسان باید زكاة فطره را به قصد قربت یعنی برای انجام خواست خداوند عالم بدهد و موقعی که آن را می

دهد نیت دادن فطره نماید.

2033 - اگر پیش از ماه رمضان فطره را بدهد صحیح نیست و بهتر آن است که در ماه رمضان هم فطره را ندهد ، ولی اگر پیش از رمضان به فقیر قرض بدهد ، و بعد از آن که فطره بر او واجب شد ، طلب خود را بابت فطره حساب کند ، مانعی ندارد.

2034 - گندم یا چیز دیگری را که برای فطره می دهد باید به جنس دیگر یا خاک مخلوط نباشد ، و چنانچه مخلوط باشد ، اگر خالص آن به يك صاع برسد ، و بدون جدا کردن قابل استفاده باشد یا جدا کردن آن زحمت فوق العاده نداشته باشد ، یا آنچه مخلوط شده به قدری کم باشد که قابل اعتنا نباشد اشکال ندارد.

2035 - اگر فطره را از چیز معیوب بدهد ، بنابر احتیاط واجب کافی نیست .

2036 - کسی که فطره چند نفر را می دهد ، لازم نیست همه را از يك جنس بدهد مثلاً اگر فطره بعضی را گندم و فطره بعض دیگر را جو بدهد کافی است .

2037 - کسی که نماز عید فطر می خواند ، بنابر احتیاط واجب باید فطره را پیش از نماز عید بدهد ، ولی اگر نماز عید نمی خواند ، می تواند دادن فطره را تا ظهر تاخیر بیندازد.

2038 - اگر به نیت فطره مقداری از مال خود را کنار بگذارد و تا ظهر روز عید به مستحق ندهد ، هر وقت آن را می دهد نیت فطره نماید.

2039 - اگر موقعی که دادن زکاة فطره واجب است ، فطره را ندهد و کنار هم نگذارد ، بعداً بنابر احتیاط بدون این که نیت ادا و قضا کند فطره را بدهد.

2040 - اگر فطره را کنار بگذارد ، نمی تواند آن را برای خودش بردارد و مالی دیگر را برای فطره بگذارد.

2041 - اگر انسان مالی داشته باشد که قیمتش از فطره بیشتر است ، چنانچه فطره را ندهد و نیت کند که مقداری از آن مال برای فطره باشد اشکال دارد.

2042 - اگر مالی را که برای فطره کنار گذاشته از بین برود چنانچه دسترسی به فقیر داشته و دادن فطره را تاخیر انداخته ، یا در نگهداری آن کوتاهی کرده ، باید عوض آن را بدهد و اگر دسترسی به فقیر نداشته ، و در نگهداری آن کوتاهی نکرده ، ضامن نیست .

2043 - اگر در محل خودش مستحق پیدا شود ، احتیاط واجب آن است که فطره را به جای دیگر نبرد و اگر به جای دیگر ببرد ، و تلف شود ، باید عوض آن را بدهد.